



TOWAROWA  
GIEŁDA ENERGII S.A.

[www.tge.pl](http://www.tge.pl)

# Planowane regulacje na rynku energii w Unii Europejskiej

Jacek Brandt

„FORUM OBROTU” - Dolina Charlotty, 6-8 czerwca 2011 r.



## Prawodawstwo Unii Europejskiej (1)

Struktura prawna UE jest oparta na 3 traktatach:

- **Traktacie o funkcjonowaniu UE - (Rome Treaty - 1957)**
- **Traktat z Maastricht – (Maastricht Treaty - 1992)**
- **Traktat Lisboński – (Lisbon Treaty - 2007)**

W obszarze energetyki podstawowymi dokumentami UE są:

- **Traktat Karty Energetycznej - (Energy Charter Treaty z 1991 r.)** zawiera regulacje w zakresie: zapewnienia bezpieczeństwa inwestycji, rozstrzygania sporów między państwami oraz państwami i inwestorami, nie dyskryminacyjnego handlu energią, materiałami i urządzeniami związanymi z energią/energetyką, zapewnienia gwarantowanych przepływów trans-granicznych i tranzytowych, promowania efektywności energetycznej, ograniczania negatywnego wpływu na środowisko działalności związanej z produkcją i użytkowaniem energii.
- **Energetyczny Protokół Tranzytowy – (Energy Charter Transit Protocol z 2002 r.)** uzupełnia regulacje w zakresie warunków tranzytu energii i ograniczenia ryzyk operacyjnych wynikających z tranzytu. Jest to jednak tylko projekt dokumentu, ponieważ od kilkunastu lat nie udało się uzgodnić ostatecznej treści zapisów.



## Prawodawstwo Unii Europejskiej (2)

Podstawowe akty poza-traktatowego prawa unijnego to:

- **Rozporządzenia (Regulations)** – stosuje się je bezpośrednio i są skierowane do wszystkich, czyli jest to stanowienie prawa, które obowiązuje z efektem natychmiastowym od daty wejścia w życie we wszystkich krajach członkowskich, bez potrzeby podejmowania jakichkolwiek działań przez władze krajów członkowskich. Rozporządzenia przyjmowane są przez Radę Unii Europejskiej i Parlament Europejski lub przez samą Komisję Europejską.
- **Dyrektywy (Directives)** - wyznaczają cele, jakie mają osiągnąć kraje członkowskie, lecz pozostawiają im wybór środków służących do osiągnięcia tych celów. Prawodawca krajowy musi przyjąć akt prawny dokonujący transpozycji zapisów dyrektywy do prawa krajowego w terminie określonym w dyrektywie.
- **Decyzje (Decisions)** – podejmowane przez Radę Unii Europejskiej lub wspólnie z Parlamentem Europejskim, albo przez Komisję Europejską, są aktami prawnymi, za pośrednictwem których instytucje unijne stanowią prawo w odniesieniu do określonych przypadków. Decyzja ma charakter wiążący w całości oraz indywidualny, czyli jej adresaci muszą być określeni.



## Prawodawstwo Unii Europejskiej (3)

- **Rekomendacje (Recommendations)** – są podobne w strukturze do dyrektyw, ale są określane jako „*soft law*” i nie posiadają mocy prawnej.
- **Zielone Księgi (Green Papers)** – służą do wywołania dyskusji na wybrany temat – sygnalizują problemy poprzedzając konsultacjami podjęcie prac legislacyjnych.
- **Białe Księgi (White Papers)** – to propozycje dla państw członkowskich, aby podjęły działania w konkretnej sprawie. Bywa, że Biała Księga jest następstwem Zielonej Księgi i może doprowadzić do przyjęcia programu działania UE.



## Cele „3-go Pakietu Legislacyjnego i sposoby ich osiągnięcia

Tzw. „3-ci Pakiet Legislacyjny” przyjęty przez Komisję Europejską ma zapewnić wszystkim obywatelom Unii Europejskiej następujące korzyści wynikające z wprowadzenia w pełni konkurencyjnego rynku energii w Europie:

- możliwość wyboru dostawcy energii przez konsumentów;
- uczciwsze ceny energii;
- czystsza energia;
- bezpieczeństwo dostaw.

Aby osiągnąć wyżej wymienione cele Komisja Europejska zaproponowała:

- Oddzielenie produkcji energii i jej dostawy handlowej od sieci przesyłowych;
- Wprowadzenie trans-granicznego handlu energią;
- Zwiększenie efektywności działania narodowych regulatorów;
- Promowanie współpracy trans-granicznej i związanych z nią inwestycji;
- Zwiększenie transparentności rynku w odniesieniu do operacji sieciowych i dostawy energii;
- Zwiększenie solidarności pomiędzy krajami członkowskimi Unii Europejskiej.



## Dokumenty prawne związane z wdrażaniem „3-go Pakietu Legislacyjnego”

- **Regulacja EC nr 713/2009** Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z 13 lipca 2009 ustanawiająca Agencję ds. Współpracy Regulatorów Energii (ACER)
- **Regulacja EC nr 714/2009** Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z 13 lipca 2009 o warunkach dostępu do sieci związanych z trans-graniczną wymianą energii elektrycznej i uchylająca Regulację EC nr 1228/2003
- **Regulacja EC nr 715/2009** Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z 13 lipca 2009 o warunkach dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego i uchylająca Regulację EC nr 1775/2005
- **Dyrektywa 2009/72/EC** Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z 13 lipca 2009 dotycząca wspólnych zasad dla wewnętrznego rynku energii elektrycznej i uchylająca Dyrektywę 2003/54/EC
- **Dyrektywa 2009/73/EC** Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 13 lipca 2009 dotycząca wspólnych zasad dla wewnętrznego rynku gazu ziemnego i uchylająca Dyrektywę 2003/55/EC



## Projekty nowych rozporządzeń unijnych dot. rynków

- **Propozycja Rozporządzenia – COM/2010/0726 final** z dnia 8 grudnia 2010 w sprawie integralności i transparentności rynku energii - (tzw. **Rozporządzenie REMIT**). Propozycja rozporządzenia ustala zasady zabraniające stosowania praktyk zakłócających działanie rynku na hurtowym rynku energii, co odpowiada zasadom stosowanym na rynkach finansowych. Rozporządzenie przewiduje nadzór ACER nad rynkami hurtowymi energii.
- **Propozycja Rozporządzenia – COM/2010/484/5** z dnia 15 września 2010 w sprawie derywatów OTC, centralnej instytucji clearingowej (CCP) rynku finansowego i rejestrów handlowych (trade repositories – TR) – (tzw. **Rozporządzenie EMIR**).



## Komunikaty Komisji Europejskiej

- **Komunikat z dnia 10 stycznia 2007 – COM(2006) 846 final** – od Komisji Europejskiej dla Rady i Parlamentu UE – „**Plan priorytetowych połączeń międzysystemowych**”
- **Komunikat z dnia 10 listopada 2010 – COM(2010) 639 final** – od Komisji Europejskiej dla Rady i Parlamentu UE – „**Energia 2020 – Strategia konkurencyjnego rynku energii, zrównoważonego i bezpiecznego rozwoju**”. W komunikacie tym Komisja Europejska przedstawiła listę priorytetów energetycznych na następne 10 lat, wskazując działania wobec wyzwań oszczędzania energii, stworzenia rynku z konkurencyjnymi cenami i bezpiecznymi dostawami.
- **Komunikat z dnia 17 listopada 2010 – COM(2010) 677 final** – od Komisji Europejskiej dla Rady i Parlamentu UE – „**Priorytety infrastruktury energetycznej na lata do 2020 i następne – projekt zintegrowanej europejskiej sieci energetycznej**”. W komunikacie tym Komisja Europejska przedstawiła infrastrukturalne priorytety energetyczne na następne 2 dekady, skupiając się na tworzeniu sieci zdefiniowanych priorytetowych korytarzy UE dla transportu energii, gazu i ropy. Lista będzie podstawą dla udzielania zezwoleń i decyzji finansowych dla projektów UE.
- **Komunikat z dnia 7 grudnia 2010 – COM(2010) 721 final** – od Komisji Europejskiej dla Rady i Parlamentu UE – **w sprawie przyszłej roli Energetycznych Regionalnych Inicjatyw (ERI)**.



## Forum Florenckie i Forum Madryckie

Wszystkie istotne kwestie związane z wdrażaniem 3-go Pakietu Legislacyjnego są przedmiotem wielostronnych dyskusji na powołanych przez Komisję Europejską forach: **Electricity Regulatory Forum** zwanym też **Forum Florenckim** (działającym od 1998 roku) oraz **Gas Regulatory Forum** zwanym też **Forum Madryckim** (działającym od 1999 roku).

**Forum Florenckie i Forum Madryckie** zrzeszają przedstawicieli: Komisji Europejskiej, rządów krajów członkowskich UE, narodowych urzędów regulacji, operatorów systemów przesyłowych elektroenergetycznych i gazowych, giełd energii, spółek handlujących energią elektryczną i gazem, konsumentów energii elektrycznej i gazu oraz użytkowników sieci elektroenergetycznych i gazowych.



## Najważniejsze ustalenia z ostatnich posiedzeń Forum Florenckiego

- Zaakceptowany został raport ERGEG „Studium Inicjatyw Regionalnych” opisujący działania podjęte przez urzędy regulacyjne energetyki w zakresie integracji europejskiego rynku energii elektrycznej wraz ze wskazaniem przyszłych działań, w szczególności związanych z powstaniem giełd energii we wszystkich krajach Unii Europejskiej i ich szybkim rozwojem, tak aby płynne rynki „spotowe” umożliwiły wdrożenie mechanizmu *market coupling* na wszystkich połączeniach trans-granicznych;
- Zaakceptowano model docelowego, europejskiego rynku energii elektrycznej wraz z wstępną mapą drogową wdrożenia wspólnego rynku we wszystkich krajach Unii Europejskiej do 2015 roku (**najnowsze ustalenia mówią o roku 2014**);
- Zaakceptowano raport ERGEG nt. stanu prac dotyczących ramowych wytycznych w zakresie alokacji trans-granicznych zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami przesyłowymi;
- Zaakceptowano trwające prace wdrożeniowe realizowane przez ENTSO-E i Europex zakresie *market coupling* na rynkach dnia następnego krajowych giełd energii, włączając w to projekty CWE/ITVC NWE oraz PCR.



## Projekty wdrożeniowe zaakceptowane przez Forum Florenckie

Forum Florenckie zaakceptowało 3 projekty wdrożeniowe:

- „Europejską koncepcję wyznaczania trans-granicznych zdolności przesyłowych” w oparciu o wspólny model sieci i przepływy energii;
- „Docelowy model rynku dnia bieżącego” wraz ze sposobami jego wdrożenia;
- „Ramowe założenia dla *market coupling* w odniesieniu do rynków dnia następnego” będące podstawą wdrożenia wspólnego, europejskiego *market coupling* pomiędzy poszczególnymi krajami Unii Europejskiej do 2015 roku przy zastosowaniu metodologii *price-coupling*.



## Plany prac na rok 2011 i rok 2012

Forum Florenckie zaakceptowało plan prac na 2011 rok i wstępną propozycję priorytetów zgłoszonych przez Komisję Europejską na 2012 rok w zakresie wytycznych ramowych i kodów sieciowych.

### Priorytety prac na 2011 rok to:

- bilansowanie
- połączenia sieciowe
- alokacja zdolności przesyłowych
- zarządzanie ograniczeniami przesyłowymi
- prowadzenie ruchu systemu elektroenergetycznego

### Priorytety prac na 2012 rok to:

- taryfy sieciowe
- zachęty w celu zwiększenia handlu trans-granicznego
- zachęty zwiększające inwestycje operatorów systemów przesyłowych



## Wyznaczanie wielkości trans-granicznych zdolności przesyłowych

W zakresie wyznaczania wielkości trans-granicznych zdolności przesyłowych zaakceptowane zostały 2 metodologie: **ATC** (Available Transfer Capacity) oraz **FBA** (Flow-Based Approach).

Główne rekomendacje odnośnie stosowania poszczególnych metodologii są następujące:

- Dla Rynku Dnia Następnego zalecana jest metodologia FBA;
- Metodologia ATC może być stosowana na granicy, gdzie przepływy trans-graniczne tylko w niewielkim stopniu są uzależnione od przepływów w strefach cenowych nie leżących bezpośrednio przy tej granicy;
- Dla rynków długoterminowych obydwie metodologie mogą być stosowane.

ENTSO-E będzie odpowiedzialne za utworzenie, obsługę i utrzymanie centralnej platformy informacyjnej, na której będą zbierane dane wejściowe dla potrzeb wyznaczania wielkości dostępnych trans-granicznych zdolności przesyłowych oraz publikowane wyniki tych kalkulacji dla uczestników rynku.



## Rynki Dnia Następnego

Kluczowym elementem integracji krajowych rynków energii w jeden wspólny, europejski rynek energii jest mechanizm **market coupling** łączący Rynki Dnia Następnego giełd energii w krajach członkowskich Unii Europejskiej. W ramach tego mechanizmu krajowe giełdy energii oprócz swoich podstawowych usług rynkowych takich jak: wyznaczenie cen energii, anonimowość zawieranych transakcji czy bezpieczeństwo finansowe – świadczą także usługę dodatkową w postaci efektywnej alokacji trans-granicznych zdolności przesyłowych. Realizacja alokacji trans-granicznych zdolności przesyłowych w ramach **implicit auction** wiąże się ze ścisłym rozdzieleniem funkcji realizowanych przez giełdy energii oraz przez operatorów systemów przesyłowych.



## Rynki Dnia Bieżącego

Docelowym modelem rynkowym dla alokacji trans-granicznych zdolności przesyłowych w ramach Rynków Dnia Bieżącego jest niejawna alokacja ciągła (*implicit continuous allocation*). Model ten oparty będzie o **Wspólną Książkę Zleceń** (Shared Order Book - SOB) wdrażaną przez giełdy energii oraz **Moduł Zarządzania Zdolnościami Przesyłowymi** (Capacity Management Module - CMM) wdrażany przez operatorów systemów przesyłowych. Giełdy energii i operatorzy systemów przesyłowych mają zapewnić niezbędne narzędzia do wzajemnej komunikacji pomiędzy SOB i CMM. W ramach swoich funkcjonalności docelowy model dla Rynku Dnia Bieżącego musi zapewnić także realizację zleceń blokowych. Uniwersalny algorytm zastosowany we wspólnej książce zleceń ma zapewnić wzajemne kojarzenie składanych zleceń w formie notowań ciągłych. Algorytm będzie kojarzył zlecenia ze wszystkich krajowych giełd energii z uwzględnieniem bieżących danych o dostępnych zdolnościach przesyłowych na poszczególnych połączeniach trans-granicznych. Transakcje OTC będą traktowane równorzędnie do transakcji giełdowych. Moduł zarządzania zdolnościami przesyłowymi ma za zadanie bieżącą aktualizację dostępnych zdolności przesyłowych na wszystkich połączeniach trans-granicznych.



## Rynki Długoterminowe (Forward)

W odniesieniu do Rynku Długoterminowego (Forward) rozważane jest zastosowanie instrumentów rynkowych w postaci długoterminowych praw przesyłu, fizycznych lub finansowych.

Fizyczne prawa przesyłowe będą uwarunkowane zasadą „wykorzystaj lub sprzedaj”, natomiast finansowe prawa przesyłowe będą występować jako opcja lub zobowiązanie.

W odniesieniu do fizycznych praw przesyłu operatorzy systemów przesyłowych powinni podawać wartość finansową tych praw oraz określać ich wolumen.

Kodeksy alokacji zdolności przesyłowych i zarządzania ograniczeniami mają narzucać na operatorów systemów przesyłowych obowiązek publikacji z wyprzedzeniem przewidywanych wolumenów długoterminowych praw przesyłu na cały rok.

Narodowe urzędy regulacji energetyki będą zobowiązane do przeglądu i zatwierdzania wolumenu rocznych praw przesyłu oraz ustalania zasad podziału całkowitych zdolności przesyłowych na różne okresy czasu.



**Dziękuję za  
uwagę**